

שליחות במחלת - תשובה לשענותיו של ראובן

שילוח בקשר לפרשת המגע עם המחלת העידאקית

האם רימתי את בני גוריון?

החזן - תיק שראיתו במו עיני עוד בסוף 1955. אדרבה, אם מכחיש שילוח את פרטי סיפורנו, יוציא נא את התיק, יניח אותו על השולחן של ועדת-חקירה גיטי ראלית - ואז יתגלה כי סיפורנו אמיתי עד לפרטי פרטי, שהוא מלא, משכנע ומי מוסמך על כל שלביו.

בהעדר בירור כזה, וללא מיסמכים אורי גינליים אלה, אנו נאלצים לנקוט בדרך אחרת: להזים את טענות שילוח אחת לאחת, על סמך ההגיון הפשוט והעובדות שאושרו גם עלידי הצד השני, אעשה זאת להלן.

האם ציון בן-אפרים שיקר?

ט ענה מספר אחד, שהיא גם העיקרית, במסכת הטיעון של אנשי שילוח:

לא היתה קיימת מחלת מועלם. היא כולה פרי דמיונו של ציון בן-אפרים, ופרי תמימותי שלי. שנינו נוצלנו לרעה עלידי אדם שלישי, הוא אורי אבנר, שניצל אותנו לצורך כוונותיו האפלות לעירסור השלטון.

הדברים מתוארים בערך כך: שני אנשים נחמדים אך טפשים, ציון ואנכי, חלמנו באחד הימים שיש מחלת בעיראק, ושנאחנו ממלאים שליחות היסטורית להביא לידי מגע בינה לבין מדינת ישראל. היינו דומים לשני רוכלים בשוק הכרמל, הבאים למכון וייצמן להציע המצאה אטומית מהפכנית, וכך עסינו על כי אין מיחסים לה חשיבות. על

כן מוטב אילו שילוח ושאר הגאונים היו מתיחסים אלינו באדיבות, ולא היינו מתמרמרים. כאן יש סתירה הגיונית אחת, שאין מנוס ממנה. והיא זאת: ציון בן-אפרים קבע בפרוש כי נפגש עשרות פעמים עם קייס, ראש המחלת (אשר לדברי אותם מאמרים לא נגע כלל לענין). כאן אין ענין של הזיות, אלא של עובדות. אם אמנם פגש ציון את קייס ודיבר עמו עשרות פעמים בביתו על מהות המחלת ומטותיה, ואף חתם בחותמו על הצהרת-המטרות של המחלת - הרי המחלת היתה עובדה, ונלויינו נכונים. אולם אם הדברים לא היו מעולם, הרי ציון הוא שקרן, רמאי ונוכל, ואי-אפשר לתארו באהדה וברחמנות כאיש ישר, תמים ובעל כחונות טובות, שנפל בפח של אורי אבנר.

סתירה זו לבדה היא כה משועת, עד שדי בה עצמה כדי למוטט את כל הבנין המסועף של טענות אותם המאמרים. יש להתפלא על כך שאנשי שילוח מזוללים עד כדי כך באינטליגנציה היסודית של הציבור, שהם מסוגלים לומר דבר והיפוכו בנשימה אחת. לכן הנקודה העומדת לויכוח היא בפשטות וללא רחמנות: האם ציון הוא שקרן, רמאי ונוכל - או ששקרנים אלה הטוענים זאת למעשה, מבלי שיהיה להם אומץ-הלב לומר את הדברים בגלוי.

מאת קלמן כץ

כ אשר החלפנו, למחרת המהפכה העיראקית, כי הגיעה השעה להסיר את הלוח מעל לפרשת המשא-והמתן החשאי עם המחלת העיראקית משנת 1950 עד שנת 1955 ועד בכלל, התלבטנו לא מעט. אחד החששות שלנו היה כי מנגנונו של שילוח פשוט לא יענה, ישתמש באנשיו בעתוננים השונים כדי להשתיק ולהעלים את הפרשה. אילו עשה כן, היו דברינו נשארים בחלל הריק, והקהל היה בחלקו מתיחס אלינו כאל קבוצת הרוי-היוניות.

אולם למרבית המזל, נתבדה חששנו זה. פירסום הסידרה בהעולם הזה היכה גלים כה עמוקים בקרב דעת-הקהל הרצינית, עד שגם שילוח הבין, כנראה, שעליו לתת תשובה כלשהי. על כן באה התשובה המפורשת, בארבעה מאמרים ארוכים, שמשום מה התפרסמה דווקא בעל המשמר, ותוך הדוגל להלכה בשיתוף יהודי-ערבי ובשלום במרחב.

כל ברדעת שקרא בעיון את המאמרים ההם - וכדאי מאד לקרוא אותם - יבחין על נקלה את מקור השראתם - לא רק לפי אופי האינפורמציה הכלולה בהם, אלא גם לפי הסגנון והטון, שהלכו והחריפו ממאמר למאמר, עד שירדו לבסוף מתחת לכל רמת-ויכוח נאותה. את הפרטים העיקריים לא השיג הכתב מאתנו, כי אחרי שש מענו רמזים על קשריו עם מוסדות מסויי מימ, לא היתכנו אילו מלכתחילה באימון.

לא אשיב בסגנון זה, לא אגיב על פגיעות אישיות. לא אוכור את עשרות הסילופים באותם המאמרים, שמחברם שם בפי דברים שכאילו אמרתי לו בשיחה פרטית, שהתקיימה בדירתו, בצורה מסולפת ואף ודונית. לא אביע גם את סלידתי העמוקה ממעשהו המתועב של אותו כתב, שיהיה בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים את האיש העיראקי שהיו קשורים במחלת, אף שהוהרתו מראש בפירוש והעמדתו על חומרת מעשה כזה. שום התחמקות לא תחפה על מעשה זה, ומים רבים לא ירחצו את הקלון שהמיט בכך על עצמה, על עמנו, על תועלתו וביחוד על אותם שנתנו לו את השראתם לכך.

על כן לא אהתכחע אותו כתב עצמו, שרמתו וצורת התנהגותו אינם מאפשרים ויכוח רציני. בדברי הבאים אתחכח ישר עם האנשים המסתתרים מאחורי גבו, ואשר במאמרי ישר לראות את תשובתם המוסמכת לפרסומינו. גם זאת לא אעשה לשם תפארת היוכוח, אלא מתוך הרגשת חובה עמוקה. אחרי שפירסמנו את אשר פירסמנו, זכותו של הקורא הרציני, הכואב את כאב המדינה, לקבל תשובה מלאה ומשכנעת לטענות שהועלו כנגד אותה פרשה ומניעה. אשתדל לעשות זאת להלן.

כל העובדות אושרו

ה דבר הראשון המודקד לעיני הקורא המבחין של אותם המאמרים, מעבר למליצות ולהשמעות, הוא דבר מכריע: כל הפרטים המעשיים, הניתנים להוכחה, שנכללו בסידרה שלן, אושרו עלידי שילוח, אם בפורש ואם בעקיפין עלידי אי-הכחשתם.

כן אושר שאמנם נפגשתי עם דויד בן-גוריון, שאמנם הוא קרא לשילוח, שאמנם היו שיחות בין שליחי המחלת לבין הנספח הישראלי טוביה ארזי (אותו קראנו בשם אלונגי, אך אחרי מעשהו של על המשמר שוב אין טעם להעלים את השם), שאמנם נשלח ציון בן-אפרים על חשבון המשלה לתורכיה לאירגון הפגישה הראשונה של המחלת עם שילוח (אליה) לא טרח שילוח להופיע), שאמנם נשלח מיכאל אסף לשיחה שניה עם נציגי המחלת, שאמנם שלח דויד בן-גוריון מכתב שני לחלטר איתן כדי להמריץ את השיפול, שאמנם הוקמה ועדה בדרג גבוה לניהול המגע.

מכאן מאת העובדות שהוכרנו, והיתנות להוכחה - רק עובדה אחת נמצאה בלתי נכונה - והיא על הפגישה עם מרדכי אורן. גם אותה הכחשנו אנתנו בעצמנו עוד באמצע הסידרה, אחרי שאורן הודיע לנו על הטעות, ואחרי שציון הלך בעצמו אל אורן כדי לזהותו וגילה שאמנם לא זה אותו האורן עמו נפגש בקונסוליה הישראלית באיסטנבול. הדבר לא היה חשוב כלל, כי אותו אורן מסתורי נכנס לסיפור רק באקראי.

הקושי העיקרי בכל ויכוח על נושא זה הוא שמעולם לא התכוננו לנהל אותו. נהגנו כאורחים ישראליים הממלאים שליחות, מסרנו את כל המיסמכים האורגינליים, מיד עם קבלתם, לידי משרד-החוץ. אם רוצה מאתנו משהו שנביא עתה אישור נוסרינוי, מבגדאד על פרטי אותה מחלת, כמסאת נפשו של היומון על המשמר, לא נוכל לספק אותו. אולם שאר המיסמכים ישנם. הם נמצאים בתיק עבה המונה במחלקת המורח התיכון של משרד

כרטיס-ביקור של קייס

ה ומנהיגה הפוליטי, האיש שקראנו לו בשם קייס.

הסענה: קייס זה הוא באמת אישיות פוליטית חשובה בעיראק ובעל השפעה עצומה על הנוער, אך הוא לא יכול היה להיות קשור במחלת זו. כי הוא פאשיסט וותיק, לאומני מערבי, משרת האימפריאליזם וסוכן בריטי.

גם פה יש סתירה יסודית. או שקייס היה פאשיסט מאנשי ראשיד עלי אל-כילאני בימי המרד ההיסטורי נגד האנגלים, או שהיה סוכן בריטי ומשרת האימפריאליזם. הוא לא יכול היה בעת ובעונה אחת להנהיג מרד נגד הבריטים ולשרת אותם. זהו אחד הפרטים הפיקאנטיים בשרשרת-ההגיון של אנשי שילוח.

כדי לסתור את הטענה היסודית, עלינו לצייר תמונה מקיפה יותר של הלכי-הרוחות באותם החוגים, אשר קייס היה מראשי דובריהם ופעיליהם. נמנענו מכך בסידרה עצמה, מפני שזו היתה עובדתית, בעוד שתמונה כזאת בנויה בהכרח על הנחות פסיכולוגיות. אולם פה המקום לעשות זאת.

בעיראק גדל דור של מנהיגים, שראה בחיסול השיעבוד הבריטי את מטרתו העליונה. דור זה שאב מעומק נפשו את נורי אל-אסעדי, שהיה בעיניו סוכן השיעבוד. היתה זאת בעיקר תנועה בלתי-מגובשת, ללא אידיאולוגיה קבועה ונוקשה, שחיפשה שותפים בעולם כדי להיעזר בהם לשם גירוש השלטון הזר. בשנות השלושים היה השותף הסביר ביותר הפאשיזם העולה, הן באיטליה והן בגרמניה.